

İlkokulların Gelişime Açık Alanları Üzerine Değerlendirme: Malatya İli Örneği¹

D. Kırnık², R. Özkul³

Öz

Hayata ve bir üst öğrenime hazırlama süreci olarak görülen ilkökul eğitiminde yaşam boyu kullanılacak olan kritik kazanımlar ele alınmaktadır. Bu nedenle ilkökul dönemde kazanılan bilgiler, beceriler, deneyimler ve değerler daha sonraki öğrenme sürecinde başarıyı belirleyen unsurlardan bazılarıdır. İlkokul döneminde okul, öğretmen ya da öğrenci kaynaklı yaşanan sorunlar gelecek öğrenmeleri de etkileyeceği için ilkökullarda yaşanan sorunları tespit etmek önemli görülmüştür. İlkokullarda yaşanan sorunlardan birinin gelişime açık alanların tespit edilmesi olduğu söylenebilir. Bu çalışmanın amacı öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre ilkökulların gelişime açık alanlarını belirlemektir. Nitel araştırmaya uygun olarak durum çalışması yöntemi esas alınmıştır. Araştırmacının katılımcıları 14 sınıf öğretmeni ve ilkökullarda görev yapan 5 okul yöneticisidir. Katılımcılar ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan görüşme formu ile toplanan görüşler içerik ve betimsel analizi yöntemleri ile değerlendirilmiştir. Araştırma verilerine bağlı olarak eğitimcilerin görüşleri; okul binası, veli, öğretim süreci, taşınmalı eğitim, personel, araç ve gereç eksikliği temalarında sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, gelişime açık yön, durum çalışması, eğitimcilerin görüşleri

Evaluation on the Improvable Areas of Primary Schools: The Sample of Malatya Province¹

Abstract

The critical acquisitions that will be used throughout life in primary school education, which is seen as a process of preparing for life and a higher education, are discussed. For this reason, the knowledge, skills, experiences and values gained in the primary school period are some of the factors that determine success in the later learning process. It has been considered important to identify the problems experienced in primary schools since the problems experienced in the primary school period due to school, teacher or student will also affect future learning. The aim of this study is to determine the areas open to improvement in primary schools according to the opinions of teachers and school administrators. In accordance with the qualitative research, the case study method was used. The participants of the research consists of 14 classroom teachers and 5 school administrators working in primary schools. Semi-structured interviews were conducted with the participants. The opinions collected with the interview form prepared by the researchers were evaluated with content and descriptive analysis methods. Depending on the research data, the opinions of the educators; presented in the themes of school building, parents, teaching process, transported education, personnel, lack of material/material.

Anahtar Kelimeler: Primary school, weaknesses point, case study, educators' views.

¹ Bu çalışma ICONTE 2022 'de bildiri olarak sunulmuştur.

² Sorumlu yazar: Dr, MEB, Malatya/Türkiye, dlkkrnk@gmail.com ORCID: orcid.org/0000-0002-7261-7259

³ Dr, MEB, Malatya/Türkiye, ramazanözkul4427@gmail.com ORCID: orcid.org/0000-0001-9757-6062

Makale Geçmişi	Geliş: 00. 06. 2022	Kabul: 02.12.2022	Yayın:31.12.2022
Makale Türü	Araştırma Makalesi/Derleme Makalesi		
Önerilen Atıf	Kırnık, D. & Özkul, R. (2022). İlkokulların gelişime açık alanları üzerine değerlendirme: Malatya ili örnekleme . <i>Uluslararası Sosyal Bilimlerde Mükemmellik Arayışı Dergisi (USMAD)</i> , 1 (2), ss.2-15		

Giriş

Zorunlu eğitimin ilk basamağı olan ilkokullar bireyleri yetişkin olarak yaşamda alacağı sorumluluklara hazırlamaktadır. Bu kurumlar okuma - yazma, temel matematik gibi bilgilerin öğrenildiği yer olduğu kadar olumlu ilişki kurma, iletişim kanallarını etkili kullanma, sosyal rollerin farkında olma gibi yaşamsal süreçlere ilişkin de bilgi ve deneyimlerin yaşandığı yerlerdir. Bu nedenle ilkokulda kazanılan bilgi ve becerilerin daha sonraki eğitim yaşantısında önemli bir yeri bulunmaktadır.

Özyürek ve Çavuş'a (2016) göre öğrencilerin eğitim hayatlarının temeli ilkokul döneminde atılmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin ilkokullarda alacağı eğitimin niteliği geleceklerini etkilemektedir. Senemoğlu'na (2012) göre öğrencilerin eğitim sürecindeki başarıları onların okula karşı tutumlarına, ilgilerine, geçmiş yaşantılarına bağlıdır. Bu değişkenlerle birlikte Seven ve Engin'e (2010) göre bireylerin bir şeyleri öğrenmesini ve o konu üzerinde çalışma yapmasını etkileyen psikolojik, sosyal ve fiziki faktörler bulunmaktadır. Bunlar bir eğitim ve öğretim etkinliğinin işe koşulan tüm unsurları, eğitim ve öğretim başarısını etkileyen temel değişkenleri olarak sıralanmaktadır. Okullar öğrencilere sundukları zenginleştirilmiş öğrenme uyarıcıları ile öğrencilerin gelişimini hızlandırmaktadır. Bu kadar öneme sahip olan okulların belli bir düzeyde nitelikli olması ve bu düzeyi her geçen gün artırması gerekmektedir. Göçer'e (2010) göre öğrenme ve öğretme süreci etkinliklerinin çok uyaranlı ve etkileşimli bir ortamda yürütülmesi önemlidir. Eğitim sisteminde niteliği belirleyen birçok unsur vardır ama belli başlı olarak okullardaki insan gücü, eğitimin fiziksel, finansal, psikolojik, eğitim öğretim hizmetleri, veli ilişkileri gibi birçok açıdan ele almak mümkündür (Tabak ve Şahin, 2022).

Okulların eğitimsel süreçlere devam etmesinin en önemli faktörlerinden biri insan gücüdür. Brush ve Ruse'a (2005) göre insan gücünün gelişime açık yönlerden (zayıf) biri olmaması için kurumun hedeflerine özgü yeteneklerin belirlenmesi, kişi sayılarının tespit edilmesi, gelecekteki ihtiyaç duyulan kapasitenin tahmin edilmesi ve bu duruma özgü tedbirlerin alınması süreci etkili yönetilmelidir. Adem'e (1997) göre toplumsal ve ekonomik açıdan değerlendirildiğinde kalkınma için bu unsur iyi planlanmalıdır. Karakütük'e (2018) göre insan gücünün nicelik, nitelik, zaman ve yer konusunda dengeli istihdamını sağlamak önemlidir. Bu açıdan bakıldığında okullardaki öğretmenlerin mesleki ve kişisel özellikleri, illerdeki norm kadro durumu, öğretmenlerin çalıştığı ortamlar ve zaman dilimleri insan gücünün planlaması aşamasında etkili kararlar verilmediğinde gelişime açık yönler olarak ortaya çıktığı görülmektedir.

Okullar öğrencilerin gelişmesi için tasarlanmış fiziksel bir çevre olarak ele alındığında binaların fiziksel özellikleri öğrencilerin öğrenmelerini etkilediği görülmektedir. Kirkeby'e (2006) göre eğitimde okulun fiziksel çevresi, öğrencilerin okula ilişkin tutumları, öğrencilerin okulu mekânsal olarak beğenip beğenmemesi öğretimin kalitesini etkilemektedir. Lackney'e (1999) göre okulları daha kullanışlı mekânlar haline dönüştürmek, okulu öğrenciler için daha cazip hale getirmek ve okulu daha güvenli alanlar olarak inşa etmek için okulların mimari tasarımı yapılırken eğitimin tüm paydaşlarının görüşleri alınmalıdır.

Okulların mimari özellikleri yanında eğitim finansmanı konusu da eğitime erişebilirliği etkileyen diğer faktörlerden biridir. Eğitim finansmanı, istendik amaç ve hedeflere ilişkin bireylerin eğitilmesi için gerekli parasal kaynakları belirleme ve bu kaynağı etkili kullanma süreci olarak açıklanmaktadır

(Kurul Tural, 2002). Eğitime ayrılan bütçe, eğitim hizmetinin niteliğini belirlemektedir. Kavak, Ekinci ve Gökçe'ye (1997) göre dünyada birçok ülkede ulaşım, kitap, eğitim araçları kamu tarafından karşılanırken bazı ülkelerde halk ya da maddi durumu iyi olan aileler tarafından karşılanmaktadır. Bursalıoğlu'na (1999) göre okul yönetimi eğitimsel amaçlarına uygun olarak finansal kaynaklarının verimli bir şekilde kullanılmalıdır çünkü eğitim finansmanının okul düzeyindeki etkisi büyüktür.

Okulların somut görünen özellikleri yanında soyut özellikleri de bulunmaktadır. Öğretmen ve öğrencilerin buldukları kurumlara ait örgüt psikolojisi hakkındaki düşünceleri eğitim süreçlerini etkilemektedir. Örgütsel adalet ya da güven kavramları kurumlarda en fazla ele alınması gereken konular arasında yer almaktadır. Örgütsel adalet kavramı, kurumlardaki uygulamaların bireylerde oluşturduğu tarafsızlık algısı olarak açıklanmakta ve kurum yöneticilerinin adaletli ya da adil olma durumunu bildirmektedir (Colquitt vd., 2001; Cropanzano ve Greenberg, 1997). Okulda yürütülen uygulamaların adillğine duyulan güven hissi eğitim paydaşlarının örgütsel bağlılığının güçlenmesine ve iş doyumlarının artmasına sebep olmaktadır (Çakar ve Yıldız, 2009; Doğan, 2002). Bu durum eğitim öğretim süreçlerini nitelikli yürütülmesine ve velilerle olumlu ilişkiler kurulmasına ortam hazırlayacaktır.

Okulların farklı açılardan nitelikli olması, öğrencilerin toplumun ihtiyaçlarına uygun yetiştirilmesinde belirleyici bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Bu açıdan okulların gelişime açık yönlerinin tespit edilmesi, bu yönlerin telafisine yönelik çalışmaların planlanması açısından önemlidir. Bu çalışmanın amacı öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre ilkokulların gelişime açık alanlarını belirlemektir. Genel amaç kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Okulun fiziksel özelliklerine ilişkin gelişim alanları nelerdir?
- Okul personellerine ilişkin okulun gelişim alanları nelerdir?
- Okullarda eğitim alan öğrencilerin özelliklerine ilişkin okulun gelişim alanları nelerdir?
- Okulda yürütülen öğretim sürecine ilişkin okulun gelişim alanları nelerdir?
- Veli özelliklerine ilişkin okulun gelişim alanları nelerdir?
- Okullara uygulanan taşınabilir eğitime ilişkin okulun gelişim alanları nelerdir?
- Okullarda araç ve gereç eksikliğine ilişkin okulun gelişim alanları nelerdir?

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırmaya uygun olarak durum çalışması yöntemi esas alınmıştır. Durum çalışmaları gerçekte yaşanan duruma bakmak, sistematik olarak verileri toplama, analiz etme ve sonuçlandırmak olarak açıklanmaktadır (Davey, 1991). Araştırmada öğretmen ve okul yöneticilerine göre ilkokulların gelişime açık alanların neler olduğunun belirlenmesi durumun detaylı araştırılması ve nedenlerin tespit edilmesi amacıyla bu yöntem tercih edilmiştir. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcıları Malatya ilinde görev yapan 14 sınıf öğretmeni ve ilkokullarda görev yapan beş okul yöneticisidir. Katılımcıların seçiminde ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. "İlkokulda çalışmak, araştırmaya katılmaya gönüllü olmak" ölçütleri belirlenmiştir. Katılımcıların özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1
Katılımcıların Özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Görevi	Hizmet Süresi
K1	K	Öğretmen	11
K2	K	Öğretmen	18
K3	K	Öğretmen	15
K4	E	Öğretmen	21
K5	K	Öğretmen	14
K6	K	Öğretmen	23
K7	E	Öğretmen	16
K8	K	Öğretmen	17
K9	K	Öğretmen	13
K10	K	Öğretmen	15
K11	E	Öğretmen	18
K12	E	Öğretmen	17
K13	K	Öğretmen	20
K14	E	Öğretmen	21
K15	K	Okul Yöneticisi	17
K16	E	Okul Yöneticisi	19
K17	E	Okul Yöneticisi	20
K18	E	Okul Yöneticisi	14
K19	E	Okul Yöneticisi	16

Tablo 1 verilerine göre katılımcıların 10'u kadın ve 9'u erkektir. Araştırma grubunda yer alan katılımcıların görevlerine bakıldığında 14'ünün öğretmen ve beşinin okul yöneticisi olduğu görülmektedir. Katılımcıların mesleki yılı 11 ile 23 yıl arasında değişmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma amacı kapsamında literatür taraması yapılarak alternatif açıklamalarla karşılaşılabilecek, etkileşim ve bağlama ilişkin öngörülerini gösterecek sorular hazırlanmıştır. Sorular yeni bir şeyi keşfe yönelikten çok var olan durumu ortaya çıkaracak sorular olmasına dikkat edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008; Yin, 2003). Araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda üç demografik soru ve üç açık uçlu soru sorulmuştur. Araştırma amacı katılımcılara açıklanmış, görüşmeyi kabul edenlerden randevu alınmıştır. Katılımcılarla görüşme için kendilerine uygun saatlerde yüz yüze ya da online ortamda bireysel görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde katılımcılar ses kaydının yapılmasına izin vermedikleri, görüşlerini rahat bir şekilde açıklayamadıkları için görüşmelerde araştırmacılar yazılı olarak notlar almışlardır. Görüşmede her katılımcıya

görüşlerini açıklamak için yeterince süre tanınmış, en az 25 dakika en fazla 55 dakika süren görüşmeler yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmacılar tarafından hazırlanan görüşme formu ile toplanan görüşler içerik ve betimsel analiz yöntemleri ile değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında sorulan sorulara verilen cevaplar word sayfasına aktarılmıştır. Durumunun ne olduğu net bir şekilde belirlenerek analiz birimleri saptanmıştır. Görüşme verilerindeki demografik veriler betimsel analiz ile tablolastırılmıştır. Katılımcıların açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar detaylı incelenerek araştırmacılar tarafından ayrı ayrı sınıflandırılmıştır. Elde edilen kodlar anlamlı kategorilere ayrılmış, her kategorinin kavramsal olarak ifade ettiği temalar belirlenmiştir. Sonuçlar tablolar halinde sunulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırma kapsamında geçerlilik ve güvenilirliği arttırmak için birçok konuya dikkat edilmiştir. Veri analizi sürecinde iki araştırmacı aynı verileri ayrı ayrı kodlamıştır. Sonuçlar karşılaştırılarak ortak temalar araştırmada sunulmuştur. Bu kapsamda güvenilirlik = uzlaşma sayısı / (uzlaşma sayısı +uzlaşmama sayısı) formülü kullanarak araştırmacıların görüşleri arasındaki korelasyona bakılmıştır. Literatürde uyuşma yüzdesi olarak geçen bu kavram, puanlayıcıların uyuştukları madde sayısının toplam değerlendirme veya gözlem sayısına olan oranı olarak açıklanmaktadır (Güler ve Taşdelen-Teker, 2015; Meyer, 1999) % 70 üzerindeki uyum dikkate alınmıştır. Araştırmacılar arasında kategorilerin tanımları net olarak yapılmış, araştırmada ölçülmek istenen özelliğin ne olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların görüşleri katılımcılara teyit ettirilmiştir. Tabloların sunumunda önemli görülen durumlara ilişkin katılımcıların doğrudan görüşleri verilmiştir. Katılımcılara görüşlerini açıklamak için yeteri kadar süre verilmiştir. Araştırma kapsamında ölçüt örnekleme yer verilerek durumun gerçek kişilerine ulaşılmış ve katılımcıların özellikleri tablo halinde verilmiştir.

Araştırmacıların rolü

Araştırmacılar çalışma sürecinde konu alanına uygun olarak literatür taraması yapmıştır. Alandaki çalışmalar referans alınarak amaca yönelik çalışma soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan soru havuzundan uzman görüşü alınarak görüşme formunda yer alan sorular belirlenmiştir. Veri analizi sürecinde iki araştırmacı da ortak çalışma yürütmüştür. Araştırmacılar bulguları oluşturmuş, sonuç ve tartışma bölümlerini yazmışlardır.

Araştırmanın Etik Bilgisi

Bu çalışmanın yürütülmesi için İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu tarafından 3108.2022 tarihine 16/22 sayılı karar gereği etik kurulu izni alınmıştır.

Bulgular

Araştırma kapsamında sorulan sorulara katılımcılardan gelen cevaplar detaylı olarak incelenmiştir. Elde edilen veriler bu başlık altında tablolar halinde sunulmuştur. Bazı tablo verilerine ilişkin katılımcıların görüşleri doğrudan verilerle bulgulara açıklık getirilmiştir. Okulun fiziksel özelliklerine ilişkin gelişim alanlarına yönelik katılımcı görüşleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Okulun fiziksel özelliklerine ilişkin gelişim alanlarına yönelik katılımcı görüşleri

Tema	Kodlar
Okulun fiziksel alan yetersizliği	İkili eğitim yapılması
	Depreme dayanıklı olmaması
	Sınıfların fiziksel alanı (metrekare) küçük olması
	Öğrenci sayısı ile okul ortamın (yoğunluk) uyumlu olmaması
	Teknolojik altyapının yetersiz olması
	Okul istinat duvarlarının bakımlı olmaması
	Okullarda bulunan asansör ve rampalarının işlevsel kullanılmaması
	Okul içinde farklı okul ve kursların olması
	Kantin ve yemekhane şartlarının fiziksel, hijyenik ve maliyet açılarından yeterli olmaması
	Okullarda sık sık elektrik kesilmesi
Okulun fiziksel alan eksikliği	Çok amaçlı salon kütüphane, bilgisayar ve fen laboratuvarı vb. eğitim atölyelerinin olmaması
	Sosyal alan eksikliği
	Oyun alanı eksikliği
	Tarımsal alan eksikliği
	Ağaçlandırma alanı eksikliği
	Sanat çalışmaları için alan eksikliği

Tablo 2 verilerine göre ilkokullarda çalışan öğretmen ve yöneticiler okulları fiziksel alan yetersizliği boyutunda; ikili eğitim yapılması, depreme dayanıklı olmaması, sınıfların fiziksel alanı (metrekare) küçük olması, öğrenci sayısı ile okul ortamın (yoğunluk) uyumlu olmaması, teknolojik altyapının yetersiz olması açısından zayıf bulmaktadırlar. Katılımcılar okulun fiziksel alan eksikliğine ilişkin; çok amaçlı salon kütüphane, bilgisayar ve fen laboratuvarı vb. eğitim atölyelerinin olmaması, okullarda sosyal alan, oyun alanı, tarımsal alan, ağaçlandırma alanı eksikliği ve sanat çalışmalar için alan eksikliğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri şunlardır:

K9: Okulumuz çok kalabalık. Bina bizi kaldırmıyor. Sınıflar o kadar küçük ki bazen öğretmen masasını dışarı çıkarsam mı diye düşünüyorum.

K17: Bir okul yöneticisi olarak okul içinde Halk Eğitim kurslarının açılmasını istemiyoruz. Okula giren çıkan belli olmuyor, bina zaten küçük zor biz sığıyoruz bir de yetişkinlere yer ayırmakta zorlanıyoruz. Bunun dışında bu kurslarda gürültü oluyor, okul sıklıkla kirleniyor, farklı organizasyonlar yapıyorlar haberdar olamıyoruz. Farklı sorunlar yaşıyoruz.

Okul personellerine ilişkin okulun gelişim alanlarına yönelik katılımcı görüşleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Okul personellerine ilişkin okulun gelişim alanlarına yönelik katılımcı görüşleri

Tema	Kodlar
Personel	Öğretmenlerin motivasyonunun düşük olması Öğretmenlerin ders dönemi başka kurumlara görevlendirilmeleri Hizmetli personel sayılarının az olması ve yetkinliklerinin düşük olması Güvenlik personellerinin yetersizliği Branş ve rehber öğretmenlerinin eksikliği Sağlık personellerinin okullarda olmaması Kadrolu okul yöneticilerinin atanmamaları Öğretmenler arasında işbirliği ve iletişimin yetersiz olması Öğretmen yaş ortalamasının yüksek olması

Tablo 3'e göre ilkokullarda çalışan öğretmen ve yöneticiler personel boyutunda; öğretmenlerin motivasyonunun düşük olması, öğretmenlerin ders dönemi başka kurumlara görevlendirilmeleri, hizmetli personel sayılarının az olması ve yetkinliklerinin düşük olması, güvenlik personellerinin yetersizliği, branş ve rehber öğretmenlerinin eksikliği, sağlık personellerinin okullarda olmaması, kadrolu okul yöneticilerinin atanmamaları, öğretmenler arasında işbirliği ve iletişimin yetersiz olması, öğretmen yaş ortalamasının yüksek olması açılarından okullarını yetersiz bulmaktadırlar. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri şunlardır:

K1: Okulun yaş ortalaması baya yüksek. Bu durum ilkokullar için büyük sorun. Öğretmenler çocukların hızlarına yetişemiyor, oyun ve fiziksel etkinlik dersleri hep boş geçiyor çocuklar bağımsız oyunlar oynuyorlar.

K19: Dönemin ortasında öğretmenlerin başka okullara görevlendirilmesine çok karşıyım. O dersi doldurmakta ciddi zorlanıyoruz.

Okullarda eğitim alan öğrencilerin özelliklerine ilişkin okulun alanlarına yönelik katılımcı görüşleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

Okullarda eğitim alan öğrencilerin özelliklerine ilişkin okulun alanlarına yönelik katılımcı görüşleri

Tema	Kodlar
Öğrenci	Öğrencilerinin ekonomik gelir getiren bir işte çalıştırılması Okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin yoğunlukta olması

Teneffüs sürelerinin öğrenci ihtiyacına göre yetersiz olması
Okulda yabancı uyruklu öğrencilerin fazla olması
Pandemi sonrasında öğrencilerin okula uyumunda sorunlar yaşanması
Öğrenci devamsızlık oranının yüksek olması

Tablo 4'e göre ilkokullarda çalışan öğretmen ve yöneticiler öğrenci boyutunda; öğrencilerinin ekonomik gelir getiren bir işte çalıştırılması, okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin yoğunlukta olması, teneffüs sürelerinin öğrenci ihtiyacına göre yetersiz olması, okulda yabancı uyruklu öğrencilerin fazla olması, pandemi sonrasında öğrencilerin okula uyumunda sorunlar yaşanması ve öğrenci devamsızlık oranının yüksek olması açılarından okullarını yetersiz bulmaktadırlar. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri şunlardır:

K2: Burada öğrenciler kağıt toplamak, ayakkabı boyamak, sanayide ara eleman olmak vb. işlerde çalıştırılıyor. Bazen çocuklar derslerde çok yorgun oluyorlar. Bu durum benim için çok üzücü.

K7: Biz ne çekiyorsak okulöncesi eğitim almayan çocuklardan çekiyoruz. Kurallara uyma bilinci oluşmamış, okulla ilgili bilgileri az, kalem tutmayı bilmeyen, renkleri tanımayan çocuklar var. Bu çocukların desteklenmesi gerekiyor.

Okulda yürütülen öğretim sürecine ilişkin okulun gelişim alanlarına yönelik katılımcı görüşleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Okulda yürütülen öğretim sürecine ilişkin okulun gelişim alanlarına yönelik katılımcı görüşleri

Tema	Kodlar
Öğretim süreci	Öğretmenlerin disiplinlerarası öğretim uygulamalarını sınırlı yapması Eğitimde teknolojik uygulamaların yeterince kullanılmaması Ödevi verme sürecinin amacı uygun olmaması Özel eğitim gerektiren öğrencilere yönelik uygulamaların yeterli olmaması Sınav odaklı öğretimin yaygın görülmesi Yarışma esaslı etkinliklerin sınıfta yapılması Okullarda yer alan farklı kurulların işlevsel çalışmaması

Tablo 5'e göre ilkokullarda çalışan öğretmen ve yöneticiler öğretim süreci boyutunda; öğretmenlerin disiplinlerarası öğretim uygulamalarını sınırlı yapması, eğitimde teknolojik uygulamaların yeterince kullanılmaması, ödevi verme sürecinin amacı uygun olmaması, özel eğitim gerektiren öğrencilere yönelik uygulamaların yeterli olmaması, sınav odaklı öğretimin yaygın görülmesi, yarışma esaslı etkinliklerin sınıfta yapılması ve okullarda yer alan farklı kurulların işlevsel çalışmaması açılarından okullarını yetersiz bulmaktadırlar. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri şunlardır:

K6: Disiplinlerin bir arada olduğu çalışmaları sıklıkla yapamıyoruz. Müzik, Resim ve Oyun/Fiziki etkinlikler derslerini çok az yapıyoruz. Çocuklar Türkçe, Matematik ve Hayat Bilgisi derslerinden çok sıkılıyorlar. Üzülüyorum ama bu süreci planlayamıyorum.

K15: Yöneticisi olduğum bu okulda okuma yazmayı yeni öğrenen çocuklara sınavlar yaptıklarını gördüm. Ne kadar önlemeye çalışsam da öğretmenlere, öğrencilerin velilerine engel olamıyoruz.

Veli özelliklerine ilişkin okulun gelişim alanlarına yönelik katılımcı görüşleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6

Veli özelliklerine ilişkin okulun gelişim alanlarına yönelik katılımcı görüşleri

Tema	Kodlar
Veli	Ailelerin eğitime ilgisiz davranması Ailelerin sosyoekonomik düzeyinin yetersiz olması Ailelerin aşırı kaygılı ve müdahaleci bakış açıları/ tutumları Yabancı uyruklu öğrenci velileri ve iletişim sorunları yaşanması Parçalanmış ailelerle iletişim kurulamaması/ ulaşılamaması

Tablo 6’ya göre ilkokullarda çalışan öğretmen ve yöneticiler veli boyutunda; ailelerin eğitime ilgisiz davranması, ailelerin sosyoekonomik düzeyinin yetersiz olması, ailelerin aşırı kaygılı ve müdahaleci bakış açıları/ tutumları, yabancı uyruklu öğrenci velileri ve iletişim sorunları yaşanması, parçalanmış ailelerle iletişim kurulamaması/ ulaşılamaması açılarından okullarını yetersiz bulmaktadırlar. Katılımcıların konuya ilişkin görüşleri şunlardır:

K3: *Aileler çok ilgisiz. Ödevlere destek verilmiyor. Çocuklarının ne öğrendikleri ile ilgilenmiyorlar.*

K18: *Yabancı uyruklu öğrencilerin velilerini sadece kayıt zamanı okulda görüyoruz sonra bir daha hiç ulaşamıyoruz. Sürekli telefon değiştiriyorlar, adresleri sürekli değişiyor. Takip edemiyoruz. Bu sorun bence ciddi.*

Okullarda uygulanan taşınmalı eğitime ilişkin okulun gelişim alanlarına yönelik katılımcı görüşleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Okullarda uygulanan taşınmalı eğitime ilişkin okulun gelişim alanlarına yönelik katılımcı görüşleri

Tema	Kodlar
Taşınmalı Eğitim	Okul yolunun ulaşımına uygun olmaması Okula ulaşmada araç eksikliği ve var olanların uygun olmaması Taşınmalı eğitimde personel yetersizliği/yetkinsizliği

---

Okul çevresinde güvenlik sorunlarının yaşanması

Artan maliyetlerle ihale sürecinde ek ücret talep edilmesi

Tablo 7'ye göre ilkokullarda çalışan öğretmen ve yöneticiler taşınabilir eğitim boyutunda; okul yolunun ulaşımına uygun olmaması, okula ulaşmada araç eksikliği ve var olanların uygun olmaması, taşınabilir eğitimde personel yetersizliği/yetkinsizliği, okul çevresinde güvenlik sorunlarının yaşanması ve artan maliyetlerle ihale sürecinde ek ücret talep edilmesi açılarından okullarını yetersiz bulmaktadırlar.

Okullarda araç ve gereç eksikliğine ilişkin okulun gelişim alanlarına yönelik katılımcı görüşleri Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8

Okullarda araç ve gereç eksikliğine ilişkin okulun gelişim alanlarına yönelik katılımcı görüşleri

Tema	Kodlar
Araç eksikliği	Bilgisayar Projeksiyon Fotokopi makinesi Yazıcı Ses sistemi Akıllı tahta Tasarım beceri atölyesi malzemeleri (Müzik çalışma malzemeleri) İnternet bağlantısı Sosyal Bilgiler dersi kapsamında kullanılan haritaların güncel olmaması
Gereç eksikliği	Kırtasiye malzemeleri (Kağıt, tebeşir, toner) Laboratuvar malzemeleri Tasarım beceri atölyesi malzemeleri (görsel çalışma malzemeleri) Temizlik malzemelerini yetersiz olması Okul yakıtının yetersizliği (sobalı ısınma için)

Tablo 8'e göre ilkokullarda çalışan öğretmen ve yöneticiler araç boyutunda; bilgisayar, projeksiyon, fotokopi makinesi, yazıcı, ses sistemi, akıllı tahta, tasarım beceri atölyesi malzemeleri (müzik malzemeleri), tasarım beceri atölyesi malzemeleri (müzik ve görsel çalışma malzemeleri), internet bağlantısı ve Sosyal Bilgiler dersi kapsamında kullanılan haritaların güncel olmaması açılarından okullarını yetersiz bulmaktadırlar. Katılımcılar gereç boyutunda ise kırtasiye malzemeleri (kağıt, tebeşir, toner), laboratuvar malzemeleri, tasarım beceri atölyesi malzemeleri (görsel çalışma malzemeleri), temizlik malzemelerinin yetersiz olmasını ve okul yakıtının yetersizliğini (sobalı ısınma için) ifade etmişlerdir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre ilkokulların gelişime açık alanlarını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada farklı sonuçlar bulunmuştur. İlkokullarda çalışan öğretmen ve yöneticiler okulları fiziksel özellikleri temasında; okul binalarının mekansal özellikleri, donanım malzemeleri, teknolojik alt yapısı, fiziksel kapasitesindeki farklı alanların yetersizliğine ilişkin görüşler bildirmişlerdir. Katılımcılar okulları; sosyal alan, oyun alanı, tarımsal alan, ağaçlandırma alanı yetersizliği ve sanat çalışmaları için yeterince alan olmaması açılarından yetersiz görmektedirler. Yapılan araştırmalarda (Boser, McDaniels, Benner, 2018; Flutter ve Rudduck, 2005; Griffin, 1990;) kalabalık olmayan mekânlar, bireye daha fazla alan tanıdığı için daha ferah ortamlardır. Bireylerin gelişimi için havadar toplanma alanları gerekmektedir. Farklı tasarlanmış öğrenme ortamları öğrenme süreçlerini olumlu desteklemektedir. Bu nedenle okul ortamları tasarlanırken eğitim paydaşlarından görüş alınmalıdır.

Katılımcılar personel temasında; öğretmenlerin öğretim durumları, farklı görevlerde bulunan personellerin çalışma durumları, personellerin kişisel ve mesleki özelliklerine ilişkin tespitlerde bulunmuşlardır. Gültekin'e (2020) göre eğitim siteminin girdileri olan öğretmen, öğrenci, veli, eğitim programı ve çevre faktörlerinden önemli bir yeri öğretmen tutmaktadır. Çünkü öğretmenler, eğitimin diğer girdilerini de etkilemektedir. Bilen'e (1996) göre eğitimin başarısı öğretmenin başarısıdır. Bourn (2015) yaptığı araştırmada öğretmenlerin sınıfta, okulda ve toplumda değişimi başlatan ve yöneten kişi olarak belirtmiştir. Eğitimde niteliğin yakalanması için öğretmenlerin özlük hakları korunmalı ve öğretmen eğitimleri konusunda güncel yaklaşımlar esas alınarak ihtiyaçlara uygun verimli eğitim programları düzenlenmelidir.

Öğrenci temasında katılımcılar; öğrencilerinin ekonomik gelir getiren bir işte çalıştırılması, okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin yoğunlukta olması, teneffüs sürelerinin öğrenci ihtiyacına göre yetersiz olması, okulda yabancı uyruklu öğrencilerin fazla olması, pandemi sonrasında öğrencilerin okula uyumunda sorunlar yaşanması ve öğrenci devamsızlık oranının yüksek olması açılarından okullarını yetersiz bulmaktadırlar. Deveci ve Aykaç (2018) göre ülkemizde çocuk bakıcılığı olarak algılanan okul öncesi eğitimin yaygınlaşmamış olması temel eğitime yansıyan ve temel eğitimin niteliğini düşüren bir sorundur.

Öğretim süreci temasında; sınıf içi öğretmen uygulamaları, eğitimle teknolojinin entegrasyonu, özel eğitim gerektiren öğrencilere yönelik uygulamaların yeterlilik düzeyi, ölçme ve değerlendirme yaklaşımları açılarından okullarını yetersiz bulmaktadırlar. Sınıftaki eğitim durumlarında; öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci etkileşimi, sınıftaki öğretim süreci, sınıfın kültür, sosyo ekonomik durumu, öğrencilerin bireysel farklılıkları ve genel olarak öğrenmeyi tüm etkileyen olgular öğrenmeyi etkilemektedir (Newman, 1997).

Veli temasında; ailelerin eğitime ilgisiz davranması, aile ve okul işbirliğinin kurulamamasını ifade etmişlerdir. Aileler okullarda daha aktif rol aldıklarında, aile ile öğretmen ilişki kalitesi arttığında öğrencilerin okuldaki akademik ve sosyal başarısının arttığını gösteren çok sayıda çalışma tespit edilmiştir (Anderson ve Minke, 2007; Kim ve diğerleri, 2013; Marcon, 1999).

Taşınmalı eğitim temasında; okul yolunun ulaşımına uygun olmaması, okula ulaşmada araç eksikliği ve var olanların uygun olmaması, taşınmalı eğitimde personel yetersizliği/yetkinsizliği, okul çevresinde güvenlik sorunlarının yaşanması ve artan maliyetlerle ihale sürecinde ek ücret talep edilmesi açılarından okullarını yetersiz bulmaktadırlar. Alanda yapılan çalışmalarda (Büyükboyacı, 1998; Kabaş 2006; Özgün, 2007 ve Receptoğlu, 2006) benzer sorunların yaşandığı görülmüştür.

Katılımcılar araç temasında; bilgisayar, projeksiyon, fotokopi makinesi, yazıcı, ses sistemi, akıllı tahta, tasarım beceri atölyesi malzemeleri (müzik malzemeleri), tasarım beceri atölyesi malzemeleri (müzik ve görsel çalışma malzemeleri), internet bağlantısı ve Sosyal Bilgiler dersi kapsamında kullanılan haritaların güncel olmaması açılarından okullarını yetersiz bulmaktadırlar. Katılımcılar

gereç boyutunda ise kırtasiye malzemeleri (kağıt, tebeşir, toner), laboratuvar malzemeleri, tasarım beceri atölyesi malzemeleri (görsel çalışma malzemeleri), temizlik malzemelerinin yetersiz olmasını ve okul yakıtının yetersizliğini (sobalı ısınma için) ifade etmişlerdir. Hoşgörür ve Arslan'a (2014) göre eğitimin niteliği, okulların fiziki donanım ve alt yapısı, okuldaki malzeme olanakları, öğretmen ve dersliklerin yeterlilik durumları vb. etmenlere bağlı olarak değişmektedir.

Araştırma sonuçlarına bağlı olarak; okul binalarını tasarımında eğitim paydaşlarının görüşleri alınması, öğretmenlerin motivasyonlarının artırılması için farklı projelerin planlanması, öğretim sürecinde öğrencilerin ihtiyaçlarına daha çok yer verilmesi, temel eğitim kurumlarında notla değerlendirme, sınav yapma gibi uygulamalara yer verilmemesi, ailelerin eğitimin birer destekçisi olarak daha aktif olmalarına yönelik uygulamaların planlanması önerilmektedir. Araştırmacılara yönelik; okullarda insan kaynaklarının güçlendirilmesi, öğretim ortamlarının güncellenmesi, okullardaki fiziksel ortamların çağın şartlarına göre desteklenmesi, öğrencilerin eğitime erişim sorunlarının önlenmesine yönelik farklı eğitim bölgelerinde mevcut durum analizi yapılması ve çözüm önerilerin geliştirilmesine ilişkin araştırmalar yapılması tavsiye edilmektedir.

Kaynakça

- Adem, M. (1997). *Eğitim planlaması*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Anderson, K. J., & Minke, K. M. (2007). Parent involvement in education: Toward an understanding of parents' decision making. *Journal of Educational Research*, 100, 311-323.
- Bilen, M. (1996). *Plandan uygulamaya öğretim*. Ankara: Aydan Web Tesisleri.
- Boser, U., McDaniels, A., & Benner, M. (2018). Using the Science of Learning to Redesign Schools. 21.05.2022 tarihinde <https://www.americanprogress.org/article/using-science-learning-redesign-schools/> adresinden alınmıştır.
- Bourn, D. (2015). Teachers as agents of social change. *International Journal of Development Education and Global Learning*, 7 (3), 63-77.
- Brush, M. C., & Ruse, D. H. (2005). Driving strategic success through human capital planning: How Corning links business and HR strategy to improve the value and impact of its HR function. *Human Resource Planning*, 28, 49-60.
- Bursalıoğlu, Z. (1999). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Büyükboyacı, Ş. (1998). *Taşımali eğitime ilişkin yönetici, öğretmen, veli görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale
- Colquitt, J.A., Conlon, D. E.; Porter, C. O.L.H.; Wesson, M. J., & Ng, Y. K. (2001). Justice at the millenium: A meta analytic review of 25 years of organizational justice research. *Journal of Applied Psychology* 86 (3), 425 – 445.
- Cropanzano, R., Bowen, D. E., & Gilliland, S. W. (2007). The Management of organizational justice. *Academy of Management Perspectives*, 21 (4), 34 – 48. doi:10.5465/AMP.2007.27895338.
- Çakar, N. D. ve Yıldız S. (2009). Örgütsel Adaletin iş tatmini üzerindeki etkisi: Algılanan örgütsel destek” bir ara değişken mi? *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 8(28), 68–90.
- Davey, L. (1991). The Application of Case Study Evaluations. <https://scholarworks.umass.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1031&context=pare> adresinden alınmıştır.

- Deveci, Ö. ve Aykaç, N. (2018). Temel eğitimde yaşanan sorunları inceleyen çalışmaların değerlendirilmesi: Bir meta-sentez çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 277-301. doi:10.14689/issn.2148-2624.1.7c1s.13m
- Doğan, H. (2002). İşgörenlerin adalet algılamalarında örgüt içi iletişim ve prosedürel bilgilendirmenin rolü. *Ege Akademik Bakış Dergisi, İktisat, İşletme, Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi Dergisi*. 2(2), 71 – 78, http://eab.ege.edu.tr/cilt2_2.html internet adresinden 18.05.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Flutter, J.& Rudduck, J.(2005). Student voice and the architecture of change: mapping the territory, 02.06.2022 tarihinde www.educ.cam.ac.uk/randd/reportfull/0706rudduck1.doc adresinden alınmıştır.
- Göçer, A. (2010). Türkçe öğretiminde çok uyaranlı bir öğrenme ortamı oluşturmak için seçkin edebî ürünlerden yararlanma. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 341-369 <https://dergipark.org.tr/en/pub/tubar/issue/16968/177238>
- Griffin, T. (1990). The Physical Environment of The Collaage Classroom and its Affects on Students, *Campus Ecologist*, 8(1), 1-9.
- Güler, N. ve Taşdelen Teker, G. (2015). Açık uçlu maddelerde farklı yaklaşımlarla elde edilen puanlayıcılar arası güvenilirliğin değerlendirilmesi . *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology* , 6 (1) , 12-24 . DOI: 10.21031/epod.63041
- Gültekin, M. (2020). Değişen toplumda eğitim ve öğretmen nitelikleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International (AJESI)*, 10 (1), 654-700.
- Hoşgörür, V., ve Arslan, İ. (2014). Okul örgütünün finansal kaynaklarının yönetimi sorunu (Yatağan İlçesi Örneği). *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 91-102.
- Kabaş, N. (2006). *Taşımali ilköğretim uygulamasında karşılaşılan sorunlar (Bolu ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu
- Karakütük, K. (2018). *Eğitim planlaması*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kavak, Y., Ekinci, E. ve Gökçe, F. (1997). İlköğretimde kaynak arayışları. *Eğitim Yönetimi*. 3 (3), 309–320.
- Kim, E.M., Sheridan, S.M., Kwon, K., & Koziol, N.A. (2013). Parent beliefs and children’s social-behavioral functioning: The mediating role of parent-teacher relationships. *Faculty Publications from CYFS*, 94.
- Kirkeby, I. (2006). The nordic cooperation network: the school of tomorrow, 11.05.2022 tarihinde www.aia.org adresinden alınmıştır.
- Kurul Tural, N. (2002). *Eğitim finansmanı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Lackney, J. A. (1999). Reading a school building like a book: the influence of the physical school setting on learning and literacy, 10.05.2022 tarihinde <http://schoolstudio.engr.wisc.edu/readingschool.html> adresinden alınmıştır.
- Meyer, G. J. (1999). Simple procedures to estimate chance agreement and kappa for the interrater reliability of response segments using the rasch comprehensive system. *Journal of Personality Assessment*, 72, 230-255

- Marcon, R. A. (1999). Positive relationships between parent school involvement and public schoolinner-city preschoolers' development and academic performance. *School Psychology Review, 28*, 395–12
- Newman, F. (1997). Primary teacher dilemmas in teacher training. *Teacher Development, 1*, 253-268.
- Özgün, A. (2007). *İstanbul'da taşımali eğitimin okul-veli-öğrenci açısından olumlu ve olumsuz etkileri*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özyürek, A. ve Çavuş, Z. S. (2016). İlkokul öğretmenlerinin oyunu öğretim yöntemi olarak kullanma durumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 24(5)*, 2157-2166 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefdergi/issue/27735/316751>
- Recepoglu, E. (2006). *Taşımali ilköğretim uygulamasında taşıma merkezi olan ilköğretim okullarının sorunları (Çankırı, Karabük ve Kastamonu İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Senemoğlu, N. (2012). *Kuramdan uygulamaya gelişim, öğrenme ve öğretim*. (21. Baskı), Ankara: Pegema Akademi Yayıncılık.
- Seven, M. A. ve Engin, A. O. (2010). Öğrenmeyi etkileyen faktörler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12 (2)*, 189-212 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunisobil/issue/2822/38073>
- Tabak, H. ve Şahin, F. (2022) (Ed.). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Pegema Yayıncılık
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yin, R. K. (2003). *Case study research design and methods (3. Baskı)*. London: Sage Publications.